

ПОД-СЕКЦИЯ 3. Рынок туризма

**Галасюк Світлана Сергіївна,
канд. екон. наук, доцент кафедри
економіки та управління туризмом,
Одеський національний економічний університет**

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ТУРИЗМУ УКРАЇНИ ТА ФРАНЦІЇ

Функції державного регулювання туристичною галуззю в Україні та Франції покладені на багатопрофільні міністерства, у компетенції яких, крім саме туризму, перебуває рішення ще цілої низки проблем. Так, наприклад, в нашій країні забезпеченням реалізації туристичної політики займається Міністерство інфраструктури, в рамках якого з 2011 року діє Державне агентство України з туризму і курортів (ДАУТК). Державне регулювання туристичною діяльністю у Франції проваджує Міністерство економіки, промисловості та зайнятості, а функції безпосереднього керування туризмом з 2009 року здійснює Агентство по туристичному розвитку Франції «Atout France». Таким чином, спільною рисою державного регулювання сферою туризму в обох країнах є створення спеціального органу – національної туристичної адміністрації (НТА) – при багатопрофільному міністерстві.

До компетенції НТА як центрального органу виконавчої влади у сфері туризму звичайно відносяться: розроблення та удосконалення нормативно-правової бази провадження туристичної діяльності, здійснення координації взаємовідносин між міністерствами, центральними відомствами та органами регіональної влади з питань розвитку туризму, налагодження зв'язків з іншими країнами і міжнародними організаціями щодо розвитку міжнародних туристичних обмінів, просування національного туристичного продукту за

рубежем, провадження інформаційного обслуговування туристичного бізнесу.

Одними з основних засобів державного регулювання сферою туризму в Україні та Франції визнані ліцензування туристичної діяльності, стандартизація та сертифікація туристичних послуг. Так, наприклад, в Україні зараз ліцензується діяльність тільки фірм-туроператорів, а функції органу ліцензування покладені на ДАУТК, основними повноваженням якого є наступні: забезпечення виконання законодавства у сфері ліцензування, затвердження ліцензійних умов провадження діяльності в туризмі та порядку контролю за їх дотриманням, видання та переоформлення ліцензій, видання дублікатів ліцензій на туроператорську діяльність, приймання рішень про визнання ліцензій недійсними, анулювання ліцензії на туроператорську діяльність, формування і ведення Ліцензійного реєстру туроператорів. Фінансування ДАУТК як органу ліцензування здійснюється виключно за рахунок коштів Державного бюджету України [1].

Відповідно законодавству Франції ліцензуванню підлягає діяльність юридичних і фізичних осіб-підприємців, які організують і реалізують групові й індивідуальні тури; продають послуги, які мають бути надані під час туристичної подорожі – послуги засобів розміщення, транспорту, харчування тощо; реалізують послуги, пов'язані з прийомом туристів, зокрема, з організацією відвідування музеїв чи історичних пам'яток; надають послуги із проведення ярмарків, виставок, конференцій та інших подібних заходів, пов'язаних з діяльністю у сфері туризму.

Згідно з французьким законодавством, суб'єктами ліцензування у сфері туризму не можуть бути: держава, органи місцевого самоврядування, адміністративні, технічні та наукові державні установи; юридичні та фізичні особи (далі – особи), що реалізують послуги, первинними виробниками яких вони є; особи, які займаються продажем квитків на окремі види транспорту від імені одного або декількох перевізників; особи, що проваджують

комерційну діяльність у сфері нерухомості, для яких організація послуг з розміщення є другорядною діяльністю; особи, які здійснюють продаж послуг за ціною, яку вони за них заплатили (тобто які не мають економічної вигоди від проведеної операції).

Процедура одержання ліцензії в сфері туризму полягає у наступному:

- подача заяви та пакета документів (про державну реєстрацію в комерційному реєстрі підприємств, про фінансове забезпечення, страхове покриття, професійну кваліфікацію, про володіння службовим приміщенням або про оренду офісу тощо) до реєстраційної комісії Агентства «Atout France»;

- внесення зареєстрованої особи до реєстру туристичних фірм протягом одного місяця з моменту одержання всіх необхідних документів і за умови позитивного рішення Агентства «Atout France»;

- оплата вартості реєстрації ліцензіата в сумі €150.

Варто зазначити, що всі ліцензіати зобов'язані мати фінансове забезпечення, договір про що укладається з фінансовою, кредитною або страховою установою, яке перебуває на території Європейського Союзу. Фінансова гарантія поширюється також на діяльність, яка здійснюється філіями туристичної фірми. Постановою Міністерства економіки, промисловості та зайнятості визначається мінімальний розмір фінансового забезпечення залежно від роду туристичної діяльності. Крім того, розмір фінгарантії припускає облік щорічного обсягу реалізації послуг туроператором. У випадку значної зміни об'ємів реалізації туристичних послуг протягом року (наприклад, у зв'язку з відкриттям філій, розширенням спектра туристичних послуг тощо), ліцензіат зобов'язаний проінформувати про це свого гаранта для перегляду суми фінгарантії [2]. На відміну від Франції, в Україні відсутня норма про залежність розміру фінгарантії від обсягів доходів туроператорської компанії, максимальний об'єм якої

фіксований та становить суму у 20 тис. євро, що не може захистити права споживачів остаточно [3].

Щодо державного регулювання у сфері готельного та ресторанного бізнесу, то в Україні послуги розміщення та послуги харчування підлягають обов'язковій сертифікації з метою встановлення відповідності цих послуг обов'язковим вимогам національних стандартів та інших нормативно-правових актів. Добровільна сертифікація послуг розміщення та харчування у Системі УкрСЕПРО здійснюється на відповідність вимогам, що не віднесені нормативними документами до числа обов'язкових. Додатково на бажання заявника органи сертифікації послуг з розміщення та харчування мають право провести сертифікацію цих послуг на підтвердження відповідності готелю вимогам до певної категорії («зірки»), а також ресторану або бару – до певного класу. При цьому сертифікація на відповідність усім обов'язковим вимогам нормативних документів виконується у будь-якому випадку.

Процедура сертифікації у сфері готельного бізнесу Франції також здійснюється на державному рівні. Однак, незважаючи на те, що Франція є родоначальницею зіркової системи класифікації засобів розміщення, ця країна тривалий час (з 1986 року) не мала категорію 5*, тому що максимальним уважався рівень 4*Luxe. Зараз на підставі Закону «Про розвиток і модернізацію туристичного сервісу» від 2009 р. [2] у Франції здійснюється реформа класифікації готелів, яка проводиться по двох основних напрямках: зміна норм категоризації та реорганізація процедури одержання певної кількості зірок.

Попередня система класифікації готельного сервісу від 1986 року ґрунтувалася, головним чином, на нормах технічного оснащення готелю, що поступово перестало відповідати вимогам сучасного туристичного ринку. Нова класифікація готелів спрямована на те, щоб: поліпшити якість сервісу готельного комплексу у Франції; відповідати міжнародному рівню 5*-вих

готелів конкурентних для Франції туристичних напрямків; модернізувати готельну інфраструктуру, підтримуючи інвестиції в цей сектор економіки за допомогою спеціального плану фінансування підприємств малого й середнього бізнесу Франції; сприяти подальшому збільшенню популярності Франції на міжнародному туристичному ринку.

Сертифікація послуг розміщення у Франції носить добровільний характер, але проводиться на підставі норм, установлених державною структурою – Агентством по розвитку туризму «Atout France». Сертифікат відповідності діє протягом 5 років (раніше він був безстроковим).

Згідно з новою класифікацією засобів розміщення визначені основні критерії, за якими проходить процедура класифікації готелів. У ході сертифікації готель перевіряється по 240 пунктах. Присвоєнням категорії готелям, а також перевіркою їх відповідності зазначеним вимогам займається спеціальна експертна комісія, уповноважена Французьким комітетом з акредитації (COFRAC). Оплачувати роботу експертної комісії повинен власник засобу розміщення.

У готелях 1-3* перевірка проходить відкрито, а для категорії 4-5* деякі процедури сертифікації повинні проводитися таємно. Тепер на проходження процедури класифікації готелю знадобиться всього 2 місяці, замість 6 – 12, як це було раніше.

Після завершення процедури сертифікації Префектура передає своє рішення про присудження певної кількості зірок готелю до «Atout France», який формує до опублікування повний список готелів усіх категорій [2]. Варто відмітити, що в Україні такі ж функції зараз покладені на ДАУТК.

Вивчаючи досвід державного регулювання у сфері туризму різних країн світу, у тому числі України та Франції, необхідно підкреслити, що характерними рисами моделі державного регулювання туристичною галуззю, прийнятою в них, є наступні:

- займання туризмом певного місця в структурі економіки;

- активний пошук можливостей щодо узгодження інтересів держави і приватного бізнесу, центру і регіонів;
- одержання Національною туристичною адміністрацією відносної самостійності у прийнятті рішень;
- здійснення чіткого розподілу НТА на два підрозділи – «адміністративний» та «маркетинговий». При цьому, до повноважень адміністративного підрозділу належать глобальні питання державного управління (розробка нормативно-правової бази, обробка статистичної інформації, проведення наукових досліджень, координація діяльності регіонів, міжнародне співробітництво на міждержавному рівні тощо). До компетенції маркетингового підрозділу відноситься створення привабливого туристичного іміджу країни за рубежом, що включає маркетинг та рекламу, участь у міжнародних виставках, керування закордонними представництвами;
- в економічно розвинутих країнах спостерігається загальна тенденція до зменшення ролі центральної виконавчої влади, що призводить до скорочення державних видатків, у тому числі й на розвиток туризму. У результаті цього здійснюється поступовий перехід маркетингової структури НТА на змішане фінансування, що сумарно включає кошти як державного бюджету, так і приватного сектору економіки (однак у сфері туризму України даний вид співробітництва ще не відбувається).

Література:

1. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України в редакції від 14 квітня 2012 року [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>.
2. Міністерство економіки, промисловості і зайнятості Франції [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.tourisme.gouv.fr>.
3. Про туризм : Закон України в редакції від 17 листопада 2010 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.